

Od konkretne izkušnje do reflektiranih spoznanj

Dnevnik Praktičnega usposabljanja 1

Ime in priimek študenta/-ke _____

Ime in priimek mentorja na praksi _____

Naziv in kraj vrtca/šole _____

Obdobje izvajanja _____

**Od konkretne izkušnje do reflektiranih spoznanj:
dnevnik Praktičnega usposabljanja 1**

Sonja Čotar Konrad in Sonja Rutar

Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta
Predšolska vzgoja, visokošolski strokovni študijski program 1. stopnje

Izdala in založila · Založba Univerze na Primorskem

Titov trg 4, 6000 Koper

www.hippocampus.si

Glavni urednik · Jonatan Vinkler

Vodja založbe · Alen Ježovnik

Koper, februar 2018

© 2018 Univerza na Primorskem

<http://www.hippocampus.si/ISBN/978-961-7023-86-2.pdf>

<https://doi.org/10.26493/978-961-7023-86-2>

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili
v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID=293650688
ISBN 978-961-7023-86-2 (pdf)

1 Uvod

Pedagoško praktično usposabljanje pomeni enega izmed ključnih elementov v procesu usposabljanja bodočih strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju. Prinaša izkušnje aktivnega dela s predšolskimi otroki in izkušnje sodelovanja s strokovnimi delavci v praksi.

Namen predmeta Praktično usposabljanje 1 je spoznavanje in opazovanje različnih področij otrokovega delovanja ter refleksija študentovega lastnega dela in razumevanja delovanja otrok. Študentu namreč predvsem konkretna pedagoška izkušnja omogoča, da v svoje začetno pedagoško delo smiselno in kritično vključuje teoretična znanja ter tako postopoma izgrajuje svoje kompetence bodočega vzgojitelja predšolskih otrok.

Praktično usposabljanje 1 (PU1) je obvezni predmet 1. letnika študijskega programa Predšolska vzgoja. Obsega 90 ur (3KT) in je usmerjen pretežno v opazovanje, vzpostavljanje komunikacije in interakcije z otroki in strokovnim osebjem ter spoznavanje ciljev, načel in vloge vrtcev na področju predšolske vzgoje. V dogovoru z vodstvom vrtca in mentorjem se študent vključuje tudi v neposredno vzgojno-izobraževalno delo z otroki, načrtovanje dela, sodelovanje z družinami, sodelovanje na timskih srečanjih strokovnih delavcev ipd.

Zaradi lažje izvedbe dejavnosti na asistentski praksi smo oblikovali *Dnevnik praktičnega usposabljanja 1*, ki je sestavljen iz več delov. V prvem delu smo zapisali nekatere splošne smernice za izvedbo praktičnega usposabljanja, na katere bodite pri opravljanju prakse še posebej pozorni. V drugem delu pa boste našli navodila za izvedbo konkretnih vsebinskih nalog, zajetih v predmetu PU 1.

Preden začnete z izvedbo posameznih nalog, vas vabimo, da si navodila za izvedbo natančno preberete in si skrbno pripravite vse pripomočke za izvedbo.

Želimo vam, da bi v okviru Praktičnega usposabljanja 1 skupaj z mentorji na fakulteti in v vzgojno-izobraževalnih inštitucijah za otroke oblikovali učno bogato in prijetno izkušnjo, ob tem pa sami napredovali na poklicni poti profesionalnega razvoja vzgojitelja.

dr. Sonja Čotar Konrad
dr. Sonja Rutar

2 Splošne smernice za izvajanje PU 1

Ob izvajanju Praktičnega usposabljanja 1 vas prosimo, da ste pozorni na naslednje usmeritve:

- Praktično usposabljanje 1 se izvaja v prvi in/ali drugi starostni skupini vrtca.
- Namen izvedbe posameznih nalog, ki so predvidene v okviru Praktičnega usposabljanja 1, je **učenje in seznanitev** z različnimi pristopi, tehnikami in postopki dela z otrokom, **ne pa postavljanje diagnoz** in dajanje različnih sodb. Zato lahko študent pridobljene podatke o otroku uporablja izključno za namene predmeta PU 1, o rezultatih ne razpravlja z drugimi vzgojitelji, starši, študenti ipd.
- Aplikacija posamezne naloge naj bo premišljena in naj vedno sledi predhodnemu sistematičnemu opazovanju otroka, tj. njegovemu splošnemu individualnemu delovanju in delovanju znotraj skupine.
- Izvajanje posameznih naloge naj **poteka** izključno v prostoru oz. okolju, kjer otrok ni ločen od svoje skupine. Otroka ne jemljete iz igralnice.
- Kadarkoli dvomite o tem, kaj storiti, se vedno posvetujte z mentorjem v inštituciji in na fakulteti.

3 Struktura in naloge dnevnika PU 1

Dnevnik Praktičnega usposabljanja 1 je sestavljen iz štirih sklopov:

- Oblikovanje raziskovalnega načrta lastnega dela pri Praktičnem usposabljanju 1
- Priprave za izvedbo treh različnih dejavnosti
- Psihološki vidik otrokovega delovanja: otroška igra
- Samorefleksija študenta o lastni profesionalni kompetentnosti, identifikacija talentov in novih potreb po znanju

3.1 Raziskovalni načrt lastnega dela na PU 1

Namen raziskovalnega načrta lastnega dela pri praktičnem usposabljanju je najprej ozaveščanje pridobljenega teoretičnega znanja in nato zapis raziskovalnih vprašanj, ki predstavljajo to, kar želite na omenjenem področju še izvedeti. Načrtovanje lastnega dela zajema štiri spodaj navedena področja (glej preglednico 1):

- **otroška igra** in vloga vzgojiteljice pri otrokovi igri;
- **načrtovanje v vrtcu** (letni delovni načrt vrtca, letni delovni načrt enote, letni delovni načrt oddelka, načrti in priprave vzgojitelja na vzgojno-izobraževalno delo);
- **spodbudna interakcija** vzgojitelja z otroki in družinami za dobro počutje, učenje in razvoj predšolskih otrok in njihovih družin;
- **spodbudno učno okolje** za učenje in razvoj.

Preglednica 1 Pregled temeljnih spoznanj in zapis raziskovalnih vprašanj po posameznih področjih

Področja	Temeljna dosedanja spoznanja o področju (podkrepite z ustrežno navedbo virov)	Raziskovalno vprašanje (kaj si v povezavi s tem področjem še želite izvedeti, kaj vas zanima; ta vprašanja so vaša osebna vodila pri lastnem učenju, spoznavanju na praktičnem usposabljanju)
<p>Otroška igra in vloga vzgojiteljice pri njej (navedite spoznavne (kognitivne) in socialne vrste igre in njihov razvoj; opredelite vlogo vzgojiteljice pri tem)</p>		
<p>Načrtovanje v vrtcu (na kratko razložite pojme: letni delovni načrt vrtca, letni delovni načrt enote, letni delovni načrt oddelka, priprave (oz. načrti) vzgojitelja na vzgojno-izobraževalno delo; pojasnite njihovo vlogo oz. pomen)</p>		

<p>Spodbudna interakcija z otroki in družinami (Kaj je značilno za spodbudno interakcijo vzgojitelja z otroki (indikatorji spodbudne čustvene in poučevalne interakcije), katere tri komponente osebnosti naj bi imel vzgojitelj, da bi lahko uspešno vzpostavljala interakcijo z otroki in družinami v vrtcu? Bi lahko bil uspešen samo z eno od teh? Razložite, zakaj tako menite.)</p>		
<p>Spodbudno učno okolje (Navedite značilnosti spodbudnega učnega okolja (fizičnega in socialnega). Navedite in razložite nekaj temeljnih dejavnikov, ki so v vrtcu nujni za vzpostavljanje spodbudnega učnega okolja. Katerega od teh se vam zdi v praksi najtežje vzpostaviti? Zakaj?)</p>		

3.2 Načrtovanje, izvedba in dokumentacija dejavnosti v vrtcu

S pomočjo vzgojitelja-mentorja **načrtujte, izvedite, dokumentirajte in evalvirajte** tri dejavnosti (z različnih področij dejavnosti). Pomagajte si z naslednjimi navodili:

- Za načrtovanje, izvedbo, dokumentiranje in evalviranje uporabite svojo predlogo ali predlogo, ki se jo uporablja v vrtcu.
- Področja dejavnosti, cilje in vsebino določite z vzgojiteljem-mentorjem na podlagi opazovanja otrok.
- V okviru poročila v pisni obliki oddajte tri učne priprave ter evalvacijo (ocenitev doseženih ciljev, kjer zapišete, kako je proces prispeval k doseganju ciljev) ali refleksijo na vsako od teh (izpostavite en izziv – poglobljeno ga analizirajte in osmislite v povezavi z izsledki spoznanj teoretikov ali praktikov).
- **Tri priprave z evalvacijo oziroma refleksijo oddajte kot Prilogo 1 k Dnevniku Praktičnega usposabljanja 1.**

3.3 Igra malčka in predšolskega otroka¹

Kot navaja Batistič Zorec (2002), »Kurikulum za vrtce« (1999, 10–11) opredeljuje igro kot dejavnost, ki v svojem konceptu »združuje temeljna načela predšolske vzgoje in je v primeru, da je opredeljena dovolj široko [...] razumljena kot način otrokovega razvoja in učenja v zgodnjem obdobju. [...] V igri se v otrokovih dejavnostih prepletajo in povežejo različna področja kurikula, kar je za razvojno stopnjo in način učenja v tem starostnem obdobju smiselno in strokovno utemeljeno.« Zato je pomembno, da na praksi s sistematičnim opazovanjem spremljate in spodbujate otroško igro.

Navodila za opazovanje in analizo otroške igre:

1. Izberite si 3 otroke v starostih 2 let, 3–4 let in 5–6 let. Zapišite si spol in starost otroka.
2. Vsakega izmed izbranih otrok **opazujte 5 minut kot zunanji opazovalec** (torej brez udeležbe) in oblikujte **anekdotske zapiske** za vsakega izmed njih (pri tem bodite pozorni na dobesečen zapis govora otroka, vedenja otroka in značilnosti okolja, v katerem igra poteka, druge posebnosti); **izvirne skenirane zapiske za vsakega otroka oddajte kot Prilogo 2** (6 zapiskov).
3. Nato se vsaj za **5 minut vključite v igro** z otrokom, pri čemer sledite načelom OBR in **spodbujajte otroka** v razvojno višjo obliko igre (za usmeritve glej preglednico 2) ter ponovno oblikujte **anekdotske zapiske** (za vsakega otroka).

Oerter (1999) navaja elemente, s pomočjo katerih lahko spodbujate otrokovo igro.

V preglednici 2 za vsakega otroka na osnovi anekdotskih zapiskov označite, kateri element spodbujanja igre in kako pogosto ste ga pri igri z izbranimi otroki uporabili (glej preglednico 2).

Na podlagi anekdotskih zapiskov za vsakega otroka izpolnite še dve shemi (glej preglednico 3), kjer vpišete prisotnost različnih vrst otroške igre:

- eno shemo za vsakega otroka pred vašo vključitvijo in
- eno shemo za vsakega otroka po vaši vključitvi v otrokovo igro.

¹ Delno povzeto po navodilih za prakso na laboratorijskih vajah pri predmetu Razvojna psihologija, ki jih je pripravila Lina Faletič.

Preglednica 2 – otrok 1 Uporaba izbranih možnosti spodbujanja igre predšolskega otroka

Otrokove dejavnosti	Izbor spodbude igre (označite)	Pogostost uporabe (frekvenca)
Ilustrira dejanja (npr. srka, ko otrok daje namišljeno pijačo medvedku)		
Sprašuje po dejanju (npr. ga vpraša, ali bo medvedku kaj skuhal)		
Jezikovno dopolnjuje (npr. ko otrok da medvedka spat, ga vpraša »Ali boš medvedka še pokril?«)		
Jezikovno opisuje dejanja (npr. »Malo še začini, da bo zrezek bolj okusen!«)		
Poziva k dejanjem (Npr. »Poglej, ali je treba dojenčku že zamenjati plenico?«)		
Zaznamovanje konca dejanja		
Poimenovanje psihičnih stanj ali lastnosti (npr. »Je medvedek žalosten?«)		
Razlaga dejanja ali stanje stvari (npr. »Si videl, ko punčko skopava, je mokra in jo zebe, zato jo morava obrisati.«)		
Pomaga pri izvedbi dejanja		
Usmerja pozornost na dejanje (npr. »Ali vidiš, kako je medvedek zaspan?«)		

Preglednica 2 – otrok 2 Uporaba izbranih možnosti spodbujanja igre predšolskega otroka

Otrokove dejavnosti	Izbor spodbude igre (označite)	Pogostost uporabe (frekvenca)
Ilustrira dejanja (npr. srka, ko otrok daje namišljeno pijačo medvedku)		
Sprašuje po dejanju (npr. ga vpraša, ali bo medvedku kaj skuhal)		
Jezikovno dopolnjuje (npr. ko otrok da medvedka spat, ga vpraša »Ali boš medvedka še pokril?«)		
Jezikovno opisuje dejanja (npr. »Malo še začini, da bo zrezek bolj okusen!«)		
Poziva k dejanjem (Npr. »Poglej, ali je treba dojenčku že zamenjati plenico?«)		
Zaznamovanje konca dejanja		
Poimenovanje psihičnih stanj ali lastnosti (npr. »Je medvedek žalosten?«)		
Razlaga dejanja ali stanje stvari (npr. »Si videl, ko punčko skopava, je mokra in jo zebe, zato jo morava obrisati.«)		
Pomaga pri izvedbi dejanja		
Usmerja pozornost na dejanje (npr. »Ali vidiš, kako je medvedek zaspan?«)		

Preglednica 2 – otrok 3 Uporaba izbranih možnosti spodbujanja igre predšolskega otroka

Otrokove dejavnosti	Izbor spodbude igre (označite)	Pogostost uporabe (frekvenca)
Ilustrira dejanja (npr. srka, ko otrok daje namišljeno pijačo medvedku)		
Sprašuje po dejanju (npr. ga vpraša, ali bo medvedku kaj skuhal)		
Jezikovno dopolnjuje (npr. ko otrok da medvedka spat, ga vpraša »Ali boš medvedka še pokril?«)		
Jezikovno opisuje dejanja (npr. »Malo še začini, da bo zrezek bolj okusen!«)		
Poziva k dejanjem (Npr. »Poglej, ali je treba dojenčku že zamenjati plenico?«)		
Zaznamovanje konca dejanja		
Poimenovanje psihičnih stanj ali lastnosti (npr. »Je medvedek žalosten?«)		
Razlaga dejanja ali stanje stvari (npr. »Si videl, ko punčko skopava, je mokra in jo zebe, zato jo morava obrisati.«)		
Pomaga pri izvedbi dejanja		
Usmerja pozornost na dejanje (npr. »Ali vidiš, kako je medvedek zaspan?«)		

Preglednica 3 Shema prisotnosti spoznavnih in socialnih vrst otrokove igre otroka 1
– pred vašo vključitvijo

Socialne vrste igre	Spoznavne vrste igre			
	Funkcijska igra	Konstruktivna igra	Simbolna igra	Igra s pravili
Samostojna igra				
Vzporedna igra				
Enostavna socialna in asociativna igra				
Sodelovalna igra				
Brez udeležbe				
Opazovanje				
Prehod				
Druga neigralna dejanja				
Ni možno kodirati				

Preglednica 3 Shema prisotnosti spoznavnih in socialnih vrst otrokove igre otroka 1
– po vaši vključitvi

Socialne vrste igre	Spoznavne vrste igre			
	Funkcijska igra	Konstruktivna igra	Simbolna igra	Igra s pravili
Samostojna igra				
Vzporedna igra				
Enostavna socialna in asociativna igra				
Sodelovalna igra				
Brez udeležbe				
Opazovanje				
Prehod				
Druga neigralna dejanja				
Ni možno kodirati				

Preglednica 3 Shema prisotnosti spoznavnih in socialnih vrst otrokove igre otroka 2
– pred vašo vključitvijo

Socialne vrste igre	Spoznavne vrste igre			
	Funkcijska igra	Konstruktivska igra	Simbolna igra	Igra s pravili
Samostojna igra				
Vzporedna igra				
Enostavna socialna in asociativna igra				
Sodelovalna igra				
Brez udeležbe				
Opazovanje				
Prehod				
Druga neigralna dejanja				
Ni možno kodirati				

Preglednica 3 Shema prisotnosti spoznavnih in socialnih vrst otrokove igre otroka 2
– po vaši vključitvi

Socialne vrste igre	Spoznavne vrste igre			
	Funkcijska igra	Konstruktivska igra	Simbolna igra	Igra s pravili
Samostojna igra				
Vzporedna igra				
Enostavna socialna in asociativna igra				
Sodelovalna igra				
Brez udeležbe				
Opazovanje				
Prehod				
Druga neigralna dejanja				
Ni možno kodirati				

Preglednica 3 Shema prisotnosti spoznavnih in socialnih vrst otrokove igre otroka 3
– pred vašo vključitvijo.

Socialne vrste igre	Spoznavne vrste igre			
	Funkcijska igra	Konstruktivna igra	Simbolna igra	Igra s pravili
Samostojna igra				
Vzporedna igra				
Enostavna socialna in asociativna igra				
Sodelovalna igra				
Brez udeležbe				
Opazovanje				
Prehod				
Druga neigralna dejanja				
Ni možno kodirati				

Preglednica 3 Shema prisotnosti spoznavnih in socialnih vrst otrokove igre otroka 3
– po vaši vključitvi

Socialne vrste igre	Spoznavne vrste igre			
	Funkcijska igra	Konstruktivna igra	Simbolna igra	Igra s pravili
Samostojna igra				
Vzporedna igra				
Enostavna socialna in asociativna igra				
Sodelovalna igra				
Brez udeležbe				
Opazovanje				
Prehod				
Druga neigralna dejanja				
Ni možno kodirati				

Primerjajte anekdotske zapiske in sheme z in brez vključitve mentalno razvitejšega partnerja.

Dobljene podatke razložite glede na naslednje tri kategorije:

- Kakšna igra je bila prisotna v prvem in kakšna v drugem primeru? Opredelite in pojasnite spoznavne in socialne vrste igre, ki so bile prisotne med opazovanjem. So bile razvojno ustrezne? Zakaj menite tako? Podprite zapis z navedbo ustrezne literature.
- Pojasnite vlogo mentalno razvitejšega partnerja. Ali se je z vašo vključitvijo v otrokovi igri pojavila razvojno zahtevnejša oblika igre? Se je spremenila dolžina igre ali morebiti pogostost določene oblike igre? Če da, kako ste to dosegli? Če ne, zakaj menite, da je temu tako?
- Ali so na značilnosti otrokove igre morebiti vplivali še drugi dejavniki (npr. osebnostne značilnosti otroka – živahnost, družabnost, vztrajnost, samozaupanje; spolne preference v zvezi z izbiro igrače; trenutno fizično ali čustveno stanje otroka; trenutna situacija – letni čas, prostor, vrsta in količina igrače, čas ipd.).

Otrok 1

Otrok 2

Otrok 3

3.4 Pregled spoznanj, pridobljenih na podlagi lastnega načrta, opredeljenega na začetku Dnevnika Praktičnega usposabljanja 1 (točka 3.1)

Preglednica 4 Refleksija pridobljenih spoznanj v obdobju Praktičnega usposabljanja 1

Področje	Pridobljena spoznanja v času praktičnega usposabljanja (spoznanja podkrepite z viri iz strokovne in znanstvene literature, vire ustrezno navedite na koncu poročila)
Otroška igra in vloga vzgojiteljice pri njej (spoznavne (kognitivne) in socialne vrste igre in njihov razvoj; vloga vzgojiteljice pri tem)	
Načrtovanje v vrtcu (letni delovni načrt vrtca, letni delovni načrt enote, letni delovni načrt oddelka, načrti in priprave vzgojiteljic na vzgojno-izobraževalno delo)	
Spodbudna interakcija vzgojitelja z otroki in družinami za dobro počutje, učenje in razvoj predšolskih otrok in njihovih družin	
Spodbudno učno okolje za učenje in razvoj	

3.5 Samorefleksija lastne profesionalne kompetentnosti, identifikacija lastnih talentov in potreb po znanju

Za vsakega izmed spodnjih področij zapišite samorefleksijo vaše profesionalne kompetentnosti s prepoznanimi lastnimi talenti. To pomeni, da v preglednici 5:

- zapišete, katera so vaša močna profesionalna področja pri vzgoji predšolskih otrok;
- razmislite in zapišete, kaj bi še želeli spoznati, česa ne razumete dovolj oziroma ste v dvomih o ustreznosti ravnanj, razumevanja določenih situacij, pojavov.

Preglednica 5 Samorefleksija profesionalne kompetentnosti, močnih področij in dodatnih potreb po znanju

Področje	Samorefleksija profesionalne kompetentnosti (vaše znanje, spretnosti, veščine) s prepoznanimi močnimi področji in potrebami po znanju
Spodbudna interakcija z otroki in s starši	
Zagotavljanje spodbudnega učnega okolja	
Organizacija smiselnega učenja (raziskovalno učenje, problemsko učenje ...)	

Načrtovanje, spremljanje, dokumentiranje otrokovega učenja in razvoja	
Zagotavljanje inkluzije, različnosti in enakih možnosti	
Sodelovanje z družinami in lokalnim okoljem	
Skrb za lasten profesionalni razvoj	

Podajte še vašo splošno oceno Praktičnega usposabljanja 1 – kako ste se počutili na praktičnem usposabljanju, kaj ste pridobili, kaj ste pogrešali, kje ste imeli težave in kaj bi nam želeli sporočiti?

3.6 Navedena in uporabljena literatura

Batistič Zorec, Marcela. 2002. »Psihološki vidiki otrokove igre.«

<http://www.pef.uni-lj.si/~vilic/gradiva/1-rp-t4-igra.doc>

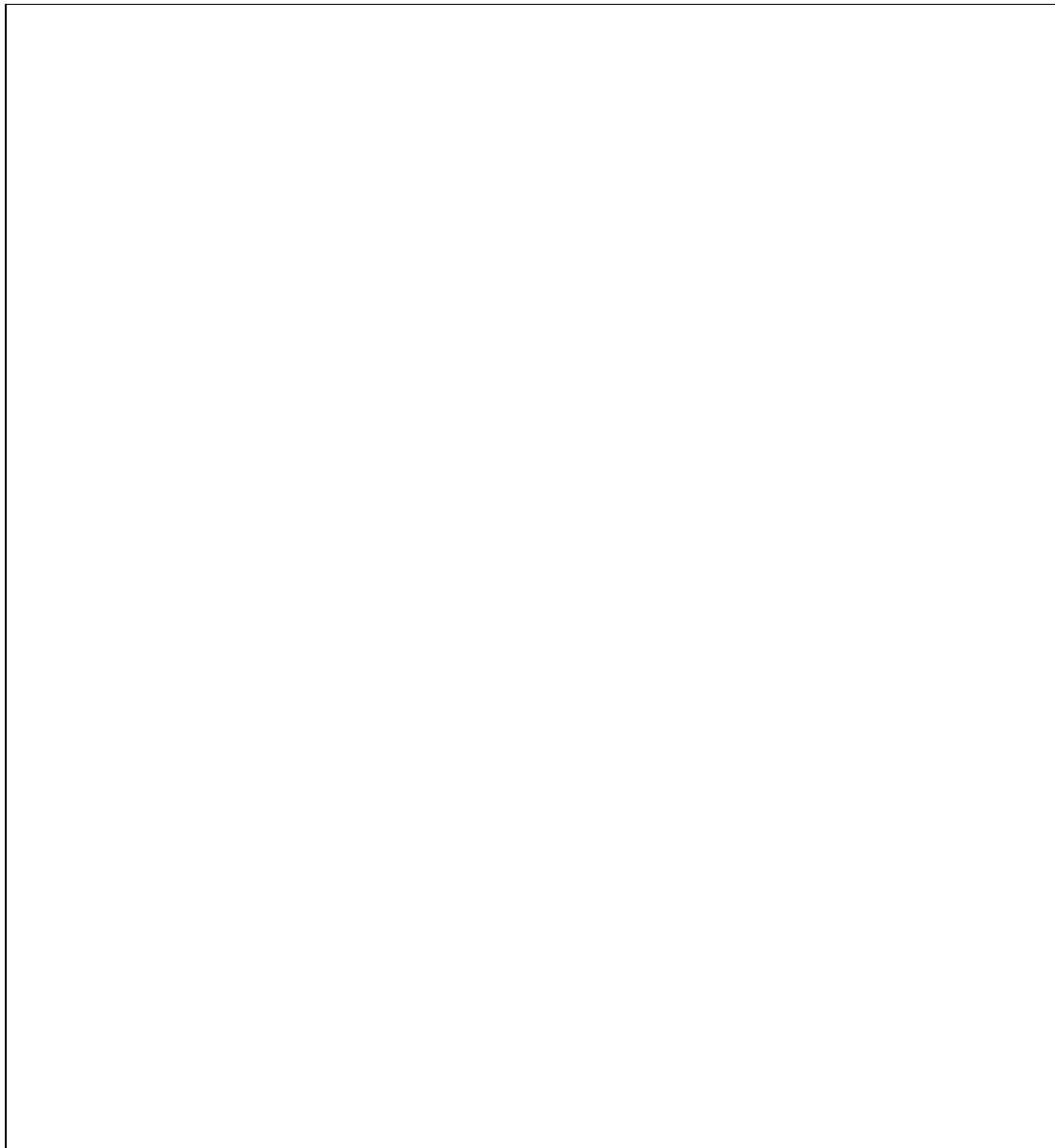
»Kurikulum za vrtce.« 1999.

http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/vrtci/pdf/vrtci_kur.pdf

Oerter, Rolf. 1999. *Psychologie des Spiels: Ein handlungstheoretischer Ansatz*. Weinheim: Beltz.

Zupančič, Maja. 2001. »Vloga odraslega v otrokovi igri.« V *Psihologija otroške igre: od rojstva do vstopa v šolo*, ur. Ljubica Marjanovič Umek in Maja Zupančič, 107–123. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

3.7 Literatura, uporabljena pri pripravi dnevnika

3.8 Priloge

1. Priprave treh dejavnosti (z evalvacijo oziroma refleksijo izvedbe).
2. Anekdotski zapiski igre brez vključitve za otroka 1, otroka 2 in otroka 3 ter anekdotski zapiski igre z vključitvijo za otroka 1, otroka 2 in otroka 3.